

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY SULEJÓW
2016-2019**

SPIS TREŚCI

1. CEL OPRACOWANIA SPRAWOZDANIA Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SULEJÓW	3
2. UWARUNKOWANIA PRAWNE	6
3. OCENA REALIZACJI CELÓW KIERUNKÓW I DZIAŁAŃ	7
4. UWZGLĘDNIENIE WSKAZAŃ DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU	36

1. CEL OPRACOWANIA SPRAWOZDANIA Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SULEJÓW

Opracowanie Sprawozdania z Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów wynika z art. 87 pkt 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., która **zobowiązuje Burmistrza** do sporządzenia takiego sprawozdania oraz **przedstawienia go Radzie Miejskiej co dwa lata**. Sprawozdanie, zgodnie z wymogami w/w Ustawy, zostały również przekazane Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

Celem niniejszego opracowania jest analiza i ocena realizacji celów, działań i zadań zapisanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów na lata 2016-2019.

Burmistrz artykułem 87 ust 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. został zobligowany do sporządzania na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami. Na mocy art. 87 pkt 3 w/w Ustawy **Rada Miejska w Sulejowie dnia 28 października 2016 r. Uchwałą nr XXIX/256/2016 przyjęła Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów na lata 2016-2019 (Ogłoszony 2016-11-18 w DZ. URZ. WOJ. ŁÓDZ. Poz. 4857).**

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów na lata 2016-2019 zakładał, że celem głównym jest przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych i rewaloryzacyjnych zabytkowych obszarów i obiektów gminy, będących genezą chwały i postumentem rozwoju obszaru.

Tak sprecyzowany cel strategiczny wymagał podjęcia ścisłej współpracy i zaangażowania jednostek samorządowych i instytucji odpowiedzialnych za ochronę zabytków, jednostek kulturalnych, oświatowych oraz prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych.

Założono, że pozwoli to na:

- wznowienie zintegrowanych, kompleksowych działań zmierzających do zahamowania wzrastającej degradacji dziedzictwa kulturowego,
- ujednoczenie systemowych działań renowacyjnych i rewaloryzacyjnych,
- poprawę walorów i wartości obszarów i obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie dla rozwoju turystyki i propagowanie dziedzictwa,
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego,

- wzmocnienie więzi społeczności lokalnych, właściwe zdyskontowanie środków finansowych z wykorzystaniem funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Poza tym założono, że podjęcie kompleksowych działań dotyczących wszystkich wymienionych elementów składających się na dziedzictwo kulturowe przyczyni się do powstania efektu synergii, co korzystnie wpłynie na wynik końcowy.

Ochrona zabytków zgodnie z art. 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 282) oznacza działania organów administracji publicznej mające na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 7 w/w ustawy istnieją cztery formy ochrony zabytków:

1. wpis do rejestru zabytków,
2. uznanie za pomnik historii,
3. utworzenie parku kulturowego,
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku w art. 4 wyróżnia ochronę obiektów i obszarów zabytkowych, sprawowaną przez administrację publiczną i opiekę nad zabytkami, zgodnie z art. 5 sędowaną na właścicieli lub posiadaczy zabytków. Zatem z mocy prawa udział w działaniach ochronnych, pracach ratowniczych i zapobiegawczych został powierzony organom władzy państwowej wszystkich jednostek, od

Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego po Wójta, właścicieli oraz posiadaczy zabytków. Odpowiedzialność jednostek poszczególnych szczebli administracyjnych dodatkowo regulują Ustawy dotyczące jednostek samorządowych. Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. z późn. zm., w art. 14 pkt 1 ust. 3, odpowiedzialność za kulturę, ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami ceduje na samorząd województwa. Z kolei Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r. z późn. zm. w art. 4 pkt 1 ust.7 określa odpowiedzialność powiatu za zadania publiczne z zakresu kultury i ochrony zabytków. Zapisy art. 7 pkt 1 ust. 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zadania obejmujące ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami przypisują urzędowi gminy.

W analizowanym okresie w celu ochrony zabytków w Gminie Sulejów ściśle współpracowały z sobą jednostki samorządowe, kościelne i społeczne. Wpłynęło to na postrzeganie zabytków jako materialnego zapisu pamięci przeszłości, źródło narodowej dumy i tożsamości. Zaczęto dostrzegać również pełnienie przez nie ważnej roli krajobrazowej i turystycznej. W oparciu o walory zabytkowych obiektów i obszarów zaczęto rozwijać turystykę, która odgrywa coraz większą rolę w dochodach ludności, zwiększając zatrudnienie, budując pozytywny wizerunek Gminy Sulejów. Zachowanie dziedzictwa kulturowego wiąże się również bezpośrednio z ochroną środowiska przyrodniczego. Ta część spuścizny narodowej wymaga ustawicznego nadzoru i podejmowania wszelkich starań, aby zachować ją z całym bogactwem form. Zaczęto łączyć turystykę przyrodniczą z turystyką kulturową, uzupełniając obie nawzajem by stanowiły atrakcję dla mieszkańców, a także dla odwiedzających.

Gmina Sulejów jest regionem o wyjątkowym dziedzictwie kulturowym wyróżniającym się w skali regionu i kraju, na jej obszarze zlokalizowany jest zespół opactwa cystersów w Sulejowie - Podklasztorzu, uznany Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 października 2012 r, za pomnik historii.

W celu przywrócenia świetności miejsc z terenu gminy starano się pozyskać środki na remonty, konserwację oraz promocję.

Dostrzeżono walory dziedzictwa kulturowego Gminy Sulejów podczas opracowywania Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016 – 2019 przez pryzmat cennej kultury obszaru: rzemiosło, zwyczaje, tradycje, folklor, oraz krajobraz.

Ochronę dziedzictwa kulturowego prowadziło wiele instytucji zarówno samorządowych, społecznych, a nawet prywatnych.

Stworzono warunki do realizacji ochrony zabytków oraz wzbudzenie zainteresowania, nie tylko zabytkami ale także historią i kulturą obszaru oraz najbliższej okolicy, m. in. poprzez organizację imprez kulturowych, promowanie obiektów reprezentatywnych oraz rewitalizację centrum Sulejowa - zrealizowane w wyniku uzyskanych dotacji z różnych źródeł finansowania np. dofinansowań z Unii Europejskiej, środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego oraz Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Narzędziami służącymi sprawowaniu opieki nad obiektami i obszarami zabytkowymi są akty prawa: ogólnoprawne, Unii Europejskiej i krajowe.

Dokumentami ogólnoprawnymi są konwencje opracowane pod egidą ONZ (UNESCO). Konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, która została ustanowiona w 1972 r. w Paryżu, umożliwiła wyróżnienie obszarów i obiektów mających „najwyższą powszechną wartość” poprzez wpisanie na „Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO”.

Unia Europejska reguluje kwestie związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w Traktacie z Maastricht z 2 lutego 1992 r., Rozporządzeniu Rady EWG z dnia 9 grudnia 1992 w sprawie wywozu dóbr kultury, Dyrektywie Rady EWG z dnia 15 marca 1993 w sprawie zwrotów przedmiotów kultury wyprawionych niezgodnie z prawem z obszaru państwa członkowskiego oraz w Programie Kultura 2000.

Zapisy odnoszące się do ochrony zabytków w Polsce zamieszczono w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, w której zgodnie z artykułem 5 ochrona zabytków należy do konstytucyjnych obowiązków państwa.

Głównym atutem prawnym, regulującym zagadnienia związane z dziedzictwem kulturowym jest Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., która uwzględnia podział na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należy obejmowanie ochroną prawną w drodze rozporządzenia najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych poprzez uznanie ich za pomnik historii .

Zadania administracji rządowej w zakresie zachowania dziedzictwa polegają na obejmowaniu ochroną zabytków poprzez wpis do rejestru zabytków na mocy decyzji

Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ), prowadzeniu wojewódzkiej ewidencji zabytków, uzgodnieniu i opiniowaniu dokumentów planistycznych i inwestycyjnych oraz sprawowaniu kontroli nad nimi.

Samorządy lokalne ochronę zabytków podejmują poprzez możliwość tworzenia parków kulturowych na mocy uchwały Rady Miejskiej lub Gminnej oraz ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Do obowiązków samorządów lokalnych należy również prowadzenie gminnej ewidencji zabytków i opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami.

3. OCENA REALIZACJI CELÓW KIERUNKÓW I DZIAŁAŃ

Cel strategiczny: Unikatowe wartości i walory dziedzictwa kulturowego Gminy Sulejów powodem chluby i podstawą rozkwitu terenów

Cel operacyjny: Kreowanie wartości regionalnych

Zasoby unikatowego dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną, decydującą o potencjale rozwojowym Gminy Sulejów. Tak więc zamierzone gospodarowanie tymi zasobami i ich skuteczne eksploataowanie w połączeniu z promocją może przyczynić się do rozkwitu gminy.

Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne w dużej mierze kształtuje świadomość oraz współczesną kulturę. Dlatego też należy je zachować, chronić i pielęgnować ze szczególnym uwzględnieniem elementów decydujących o tożsamości i specyfice lokalnego dziedzictwa.

Działanie 1: Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego

W celu utrwalenia cennego dziedzictwa kulturowego Gminy Sulejów powinny zostać stworzone odpowiednie warunki i trybu postępowania wspierające rewitalizację, rewaloryzację i remonty obszarów i obiektów zabytkowych. Należy podjąć wszelkie działania w celu pozyskania funduszy ze środków zewnętrznych.

Zadania:

◆ Rewitalizacja historycznej tkanki Sulejowa

Gmina Sulejów podjęła działania prowadzące do realizacji tego zadania - prowadzi ona proces rewitalizacji historycznej tkanki miejskiej, zgodnie z założeniami Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Sulejowie nr XXXV/291/2017 z dnia 13 lutego 2017 r.

W celu rewitalizacji zabytkowego centrum Sulejowa został stworzony program funkcjonalno-użytkowy dla inwestycji o nazwie „Odnowa centrum miasta poprzez przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanym obszarom Sulejowa” oraz studium wykonalności dla tego projektu. Opracowanie tych dokumentów zakończył pierwszą fazę przygotowawczą realizacji tego zadania.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji zostały ustalone cztery główne zadania:

Zadanie nr 1: Rewitalizacja centrum Sulejowa poprzez przebudowę Placu Straży i ul. Krakowskiej wraz z infrastrukturą komunalną - zadanie zakończone

Zadanie nr 2: Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez przebudowę ul. Rynek wraz z przebudową infrastruktury ul. Komunalnej – zadanie planowane do realizacji - planowane zakończenie do października 2021

Zadanie nr 3: Rewitalizacja Centrum Sulejowa budowa kładki pieszo-rowerowej nad rz. Pilicą – zadanie w przygotowaniu do realizacji - planowane zakończenie do października 2021

Zadanie nr 4: Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenów przy ul. Szkolnej na cele turystyczno-rekreacyjne – zadanie zakończone

Prace są przeprowadzane kompleksowo z uwzględnieniem elementów społecznych procesu rewitalizacji. Nowo-powstała przestrzeń publiczna jest udostępniona lokalnej społeczności i wykorzystywana na funkcje kulturalne, turystyczne i społeczne.

Najważniejsze działania rewitalizacyjne obejmują dwa rynki skupione na prawym i lewym brzegu Pilicy. W celu realizacji programu rewitalizacji jest wykonywany szereg działań przestrzennych, rewaloryzacyjnych i remontowych mających na celu ich powiązanie ze sobą poprzez projektowaną kładkę pieszo-rowerową oraz funkcjonalne przekształcenie przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców.

Zdjęcia Placu Straży przed rozpoczęciem procesu rewitalizacji:

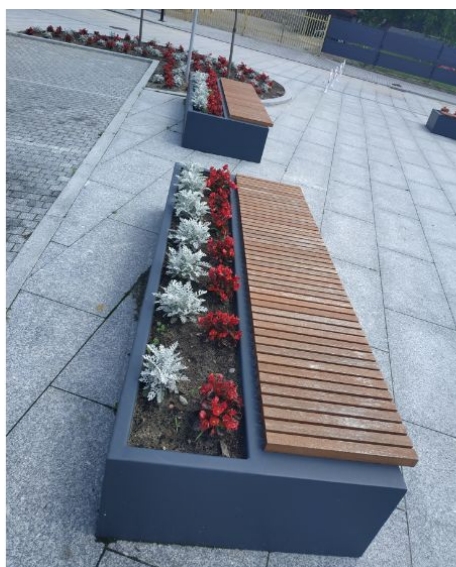

Wizualizacje rewitalizacji Placu Straży:

Zdjęcia Placu Straży po zakończeniu prac rewaloryzacyjnych:

Należy zauważyć, że na Placu Straży nie zostały wykonane wszystkie zaplanowane prace rewitalizacyjne. Na placu wykonano głównie wymianę nawierzchni, oraz postawiono nowe elementy małej architektury takie jak ławki, latarnie czy kosze na śmieci, przebudowano też instalację: kanalizacyjną, wodociagową i elektroenergetyczną. W zagospodarowaniu placu brak projektowanych elementów takich jak: kiosk internetowy z instalacją turystyczną, trawnik (wzdłuż zatoki parkingowej), posiadający kształt łezki, wraz z kamiennym mostkiem umożliwiającym przejście przez trawnik, placu zabaw, budynku pomocniczego o konstrukcji drewniano-murowanej (umożliwiającego wyświetlanie filmów) oraz licznych projektowanych nasadzeń.

Zaleca się kontynuację prac rewitalizacyjnych, wprowadzanie dodatkowych nasadzeń zieleni oraz doprowadzenie zagospodarowania placu do zgodności z założeniami projektowymi.

Zdjęcia ul. Rynek przed rozpoczęciem procesu rewitalizacji:

Wizualizacje rewitalizacji ul. Rynek:

Koncepcja rewaloryzacji ul. Rynek opiera się o możliwość rozbudowy biblioteki w celu poszerzenia oferty kulturalnej.

Zadanie to jeszcze nie jest realizowane, stan zagospodarowania ul. Rynek, dotychczas się nie zmienił (czerwiec 2020), nie rozpoczęto jeszcze prac rewitalizacyjnych, nie wybudowano również projektowanej kładki pieszo-rowerowej, która ma łączyć dwa rynki zlokalizowane po dwóch stronach rzeki Pilicy. Zaleca się realizację zaplanowanych prac rewitalizacyjnych

zgodnie z założeniami projektowymi przedstawionymi w programie funkcjonalno-użytkowym dla inwestycji „Odnowa centrum miasta poprzez przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanym obszarom Sulejowa”.

Tereny projektowanej kładki przed rewitalizacją:

Wizualizacje projektowanej kładki pieszo-rowerowej

Wizualizacje zagospodarowania terenu przy ul. Szkolnej (Ugór Miejski)

Zdjęcia terenu przy ul. Szkolnej po rewitalizacji:

Zadanie rewitalizacji Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenów przy ul. Szkolnej na cele turystyczno-rekreacyjne zostało zakończone. Prace zostały wykonane zgodnie z założeniami projektowymi, przy zachowaniu najwyższej estetyki oraz wysokich standardów jakościowych materiałów. W zagospodarowaniu terenu znajdziemy m.in.: różne tematyczne place zabaw, siłownię terenową, bieżnie, boisko, kort tenisowy, tor rowerowy, altanę, elementy małej architektury oraz monitoring, w zagospodarowaniu terenu nie brakuje również zieleni.

Miejsce sprzyja integracji społeczności lokalnej we wszystkich grupach wiekowych, przestrzeń ta jest szczególnie lubiana przez najmłodszych mieszkańców Sulejowa.

Koszty zaplanowanego procesu rewitalizacji historycznego Centrum Sulejowa zostały łącznie oszacowane na ok. 15 mln. zł. Finansowanie projektu odbywa się z trzech źródeł:

- budżetu gminy (ok. 8% kosztów kwalifikowanych*) (z budżetu gminy zostaną pokryte również zadania niekwalifikowane oraz podatek VAT),
- dofinansowanie z budżetu państwa (ok. 7% kosztów kwalifikowanych)
- dofinansowań unijnych (ok. 85% kosztów kwalifikowanych).

Gmina Sulejów na realizację tego zadania pozyskała fundusze unijne z:

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020

Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu

Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

Poddziałanie VI.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

Łącznie ze RPO Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 gmina Sulejów otrzymała dofinansowanie wynoszące **10 054 871 zł**, jest to kwota, o którą wnioskowała gmina.

❖ **Rewitalizacja historycznych układów ruralistycznych**

Na terenie gminy Sulejów jest 7 układów ruralistycznych, posiadających cechy zabytkowe, wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków są to: Przyglów, Biała, Łęczno, Witów, Barkowice Mokre, Winduga, Poniatów.

Gmina Sulejów w latach 2016-2019 w celu rewitalizacji zabytkowych układów urbanistycznych podjęła następujące działania: wykonanie chodników w Barkowicach Mokrych oraz Poniatowie, modernizacja drogi Sulejów-Łęczno, oraz drogi w Witowie Koloni (wraz z rondem).

W zabytkowych miejscowościach Barkowice Mokre oraz Witów Kolonia powstały też otwarte strefy aktywności, stanowiące miejsce spotkań i rekreacji mieszkańców. W Barkowicach Mokrych będących najbardziej turystyczną miejscowością w gminie wybudowano również pumtrack.

❖ **Promocja pomnika historii Opactwa Cystersów w Sulejowie Podklasztorzu**

Uznanie obszaru Opactwa Cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu za pomnik historii znacznie wzmocniło prestiż cennego zabytku tworząc jednocześnie większe szanse

pozyskania środków finansowych na rewitalizację, rewaloryzację i remonty. Wszystkie wnioski składane o dofinansowanie prac przy obiektach zabytkowych są wysoko punktowane za miano pomnika historii.

Parafii p.w. Św. Tomasza Kantuaryjskiego z Podklasztorza uzyskała dotację z Unii Europejskiej na realizację projektu "Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zabytków kultury poprzez utworzenie cysterskiego centrum edukacji w Sulejowie - Etap I" w wysokości 2 mln 356 tys. zł.

Rozpoczęcie realizacji projektu planowane jest na 2020 r. Prace będą polegały na adaptacji na cele kulturalne budynku dawnego arsenału. Na parterze powstanie punkt informacji kulturalnej. Zostanie również wydzielona sala muzeum klasztornego w baszcie. Zasadnicza część placówki zlokalizowana będzie na poddaszu arsenału. Z kolei na poddaszu zostanie utworzone muzeum klasztorne. W ramach prac mają być odtworzone i poddane konserwacji polichromie. W ramach przedsięwzięcia zostanie utworzona strona internetowa, która promować będzie nową ofertę. Przewiduje się też nieodpłatne udostępnianie starodruków, skanów i zdjęć dostępnych zbiorów w formatach cyfrowych.

Celem bezpośrednim projektu jest podniesienie jakości i dostępności usług kulturalnych na terenie Sulejowa, powiatu piotrkowskiego oraz województwa łódzkiego poprzez remont oraz częściowe odtworzenie zabytkowego Opactwa o.o. Cystersów w Sulejowie.

Celem długofalowym jest budowanie stałej przewagi konkurencyjnej regionu poprzez wkład w rozwój potencjału turystycznego i kulturalnego, w szczególności poprzez realizację inwestycji infrastrukturalnej mającej na celu niezbędne dostosowanie istniejących obiektów do pełnienia obecnych funkcji kulturalnych, edukacyjnych, sakralnych i turystycznych.

Projekt jest dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.

Działanie 6.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury

Całkowita Wartość projektu : 3 409 547,20 PLN

Dofinansowanie projektu z UE: 2 356 191,15 PLN

Budynek Arsenалу w Zespole Opactwa Cystersów

Hotel Podklasztorze w Zespole Klasztornym Opactwa Cystersów otrzymał w 2017 r. dofinansowanie z funduszy unijnych na rozwój turystyki w wysokości ok. 4 mln zł.

Nazwa projektu, który otrzymał dofinansowanie to „Rozwój oferty turystycznej Hotelu Podklasztorze zlokalizowanego w zespole klasztornym opactwa cysterskiego w Sulejowie – obiekcie na Europejskim Szlaku Cysterskim Rady Europy oraz wpisany przez Prezydenta RP na listę Pomników Historii”

Cel projektu to: „Rozwój oferty turystycznej Hotelu Podklasztorze w wielu płaszczyznach w tym: turystyki aktywnej, konferencyjnej, spa & wellness, edukacyjnej oraz turystyki kulinarnej w oparciu o potencjał endogeniczny regionu oraz obiektu tak przyrodniczy Doliny Pilicy wraz z Zalewem Sulejowskim jak i kulturowy – tradycję cysterską oraz regionalne produkty.”

Dofinansowanie zostało przyznane na m.in. rozbudowę strefy wellness&spa; modernizację i wyposażenie poddasza w celu stworzenia innowacyjnej oferty edukacyjnej, konferencyjnej oraz integracyjnej; modernizację strefy restauracyjnej w celu stworzenia oferty turystyki kulinarnej oraz dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Realizacja tej inwestycji niewątpliwie się przyczyniła do promocji pomnika historii i zwiększenia jego atrakcyjności turystycznej. Planowane efekty to wzrost ruchu turystycznego w zespole opactwa cystersów.

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów na lata 2016-2019

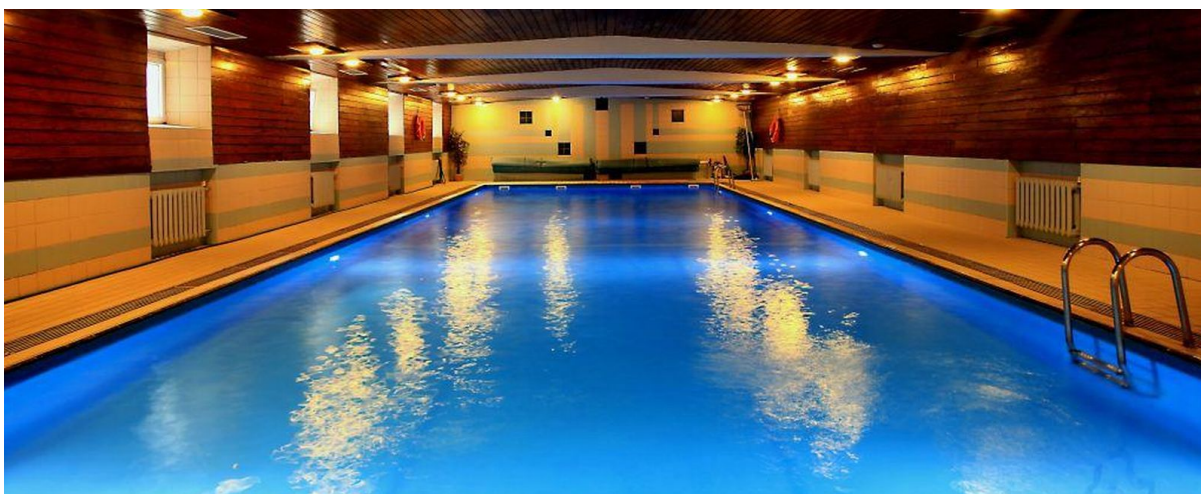
Projekt został dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Poddziałania VI.2.1 „Rozwój gospodarki turystycznej” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Całkowita Wartość projektu : 10 496 400,31 PLN

Dofinansowanie projektu z UE: 3 977 269, 67 PLN

Harmonogram realizacji projektu:

- Opracowanie dokumentacji projektowej – II kwartał 2018
- Dostawa sprzętu i wyposażenia – III kwartał 2018, I kwartał 2020
- Realizacja prac budowlanych – IV kwartał 2018 – I kwartał 2020.

Strefa SPA w hotelu Podklasztorze

W celu promocji pomnika historii Opactwa Cystersów prowadzona jest również strona internetowa: <http://sulejow.cystersi.pl/> , na której zamieszczane są aktualności jak również informacje na temat historii, szlaku cysterskiego, fundacji “Obiekt Zabytkowy Opactwo Cystersów w Sulejowie” oraz Parafii p.w. Św. Tomasza Kantuaryjskiego. Na stronie internetowej można znaleźć bardzo dużo informacji i zdjęć, oraz ciekawostek dotyczących zakonu cystersów i opactwa w Sulejowie.

Kolejnym działaniem mającym na celu promowanie pomnika historii było organizowane cyklicznych imprezy kulturowych na terenie zabytkowego opactwa - np. Średniowiecznej Biesiady Rodzinnej, koncertów i innych występów lokalnych grup artystycznych. Na terenie opactwa cystersów odbywały się też ważne uroczystości religijne m.in 24 września 2016 r. odbyły się obchody 840-lecia Opactwa Cystersów w Sulejowie połączone z ogólnopolskim spotkaniem z Maryją w jej cudownym wizerunku Matki Bożej Pompejańskiej.

❖ **Utworzenie parku kulturowego Sulejów-Podklasztorze**

Propozycja wskazania obszaru Sulejowa i Sulejowa Podklasztorze jako cennego terenu do objęcia ochroną w formie parku kulturowego utworzonego na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Sulejowie została wskazana w opracowanych dokumentach na szczeblu wojewódzkim m. in. Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016-2019 - przyjętym w czerwcu 2016 r. oraz Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 - przyjętej w lipcu 2012 roku.

Obecnie Gmina Sulejów odstąpiła od pomysłu utworzenia parku kulturowego Sulejów-Podklasztorze, w zamian planowane jest podjęcie starań o wpisanie Zespołu Opactwa Cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

❖ **Poprawa stanu i promocja obiektów reprezentatywnych**

Na etapie sporządzania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami dla województwa łódzkiego wytypowano obiekty uznane za reprezentatywne. Wśród nich w kategorii zespoły architektoniczne sakralne figurują dwa obszary z terenu gminy Sulejów.

Obiekty reprezentatywne to: zespół opactwa cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu oraz zespół Norbertanów w Witowie.

W latach 2016-2019 zespół Opactwa Cystersów otrzymał następujące dofinansowania:

- Parafia p.w. Św. Tomasza Kantuaryjskiego z Podklasztorza uzyskała dotację z Unii Europejskiej na realizację projektu "Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zabytków kultury poprzez utworzenie cysterskiego centrum edukacji w Sulejowie - Etap I" w wysokości 2 mln 356 tys. zł. - planowane rozpoczęcie realizacji projektu to 2020 r.
- Hotel Podklasztorze w Zespole Klasztornym Opactwa Cystersów uzyskał dofinansowanie z funduszy unijnych na rozwój turystyki na realizację projektu „Rozwój oferty turystycznej Hotelu Podklasztorze zlokalizowanego w zespole klasztornym opactwa cysterskiego w Sulejowie – obiekcie na Europejskim Szlaku Cysterskim Rady Europy oraz wpisanym przez Prezydenta RP na listę Pomników Historii”, w wysokości ok. 4 mln zł. - projekt zrealizowany.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji w/w projektów znajdują się przy omówieniu zadania "Promocja pomnika historii Opactwa Cystersów w Sulejowie Podklasztorzu".

W latach 2016-2019 nie zostały wykonane działania zmierzające do poprawy stanu Zespołu klasztornego Norbertanów w Witowie. Jednak należy podkreślić, że na najbliższe lata planowane jest podjęcie prac konserwatorskich i rewitalizacyjnych przy budynku "kuchni" oraz rewaloryzacja zabytkowego parku zlokalizowanego w zespole klasztornym w Witowie.

❖ **ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne w Sulejowie-Podklasztorzu i Witowie z uwzględnieniem kościołów i lokalnych kapliczek**

Obiekty sakralne Gminy Sulejów stanowią cenny walor do rozwijania turystyki pielgrzymkowej i kulturowej. Corocznie w sierpniu odbywa się Sulejowska piesza pielgrzymka na Jasną Górę z udziałem Parafii Rzymsko – Katolickiej z Sulejowa, Parafii Witów i Włodzimierzów.

❖ **poprawa stanu wapienników „Jan” i „Wiktor” i zamieszczenie ich w gminnej ewidencji zabytków**

Wapienniki "Jan" i "Wiktor" stanowią własność prywatną, obecnie są w stanie ruiny, gmina nie ma możliwości podjęcia prac zmierzających do poprawy ich stanu technicznego. Wapienniki nie zostały wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

❖ **rewaloryzacja zabytkowych układów zieleni**

Gmina Sulejów jest w trakcie przygotowania do realizacji projektu rewaloryzacji zabytkowego cmentarza w Sulejowie, na który otrzymała dofinansowanie w wysokości 81 000 zł w ramach programu "Groby i cmentarze wojenne w kraju" ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji i Kultury. Projekt polega na remoncie i konserwacji mogił poległych 4.09.1939 r. oraz budowie pomnika upamiętniającego poległych podczas II Wojny Światowej. Całkowity koszt realizacji projektu to ok. 116 000 zł, planowane zakończenie prac to grudzień 2020 r.

Gmina Sulejów jest również w trakcie opracowania projektu rewaloryzacji zabytkowego parku w Witowie przy zespole klasztornym norbertanów.

❖ **Poprawa stanu obiektów zamieszczonych w gminnej ewidencji zabytków**

Dokonano starań by doprowadzić do poprawy stanu obiektów zamieszczonych w Gminnej Ewidencji Zabytków. Istnieje jednak bariera natury prawnej na drodze pozyskiwania środków finansowych na przeprowadzenie remontów, ponieważ ustawa stanowi, że finansowane są jedynie prace remontowe obiektów wpisanych do rejestru. Obiekty nie objęte prawną formą ochrony tzw. ewidencjonowane mogą uzyskać dofinansowanie jedynie w przypadku opracowania projektu kompleksowej odnowy ze środków dysponowanych przez Urząd Marszałkowski w Łodzi. Za stan utrzymania obiektu wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków odpowiada jego właściciel.

Gmina Sulejów dokonała starań by doprowadzić do poprawy stanu obiektów zamieszczonych w Gminnej Ewidencji Zabytków w latach 2016-2019, wykonała prace restauratorskie zabytkowej kapliczki w Barkowicach Mokrych.

❖ **Zapobieganie degradacji obiektów zamieszczonych w gminnej ewidencji zabytków**

W 2018 r. do gminnej ewidencji zabytków dodano nowy obiekt - Bunkier typu Ringstand 58c pochodzący z okresu II Wojny Światowej, zlokalizowany na Placu Straży w Sulejowie. Bunkier został odkryty podczas przeprowadzania prac rewitalizacyjnych na placu. Bunkier został wyeksponowany w przestrzeni publicznej oraz zabezpieczony przed degradacją.

Bunkier - odkryty podczas przeprowadzania prac rewitalizacyjnych na Placu Straży

Bunkier - po zakończeniu prac rewitalizacyjnych, zabezpieczony i wyeksponowany na Placu Straży

❖ **Kontynuacja opracowania wirtualnej panoramy Sulejowa**

Opracowana jest jedynie wirtualna wycieczka po opactwie cystersów w Sulejowie - Podklasztorzu przez Pana Radosława Sobika, udostępniona na stronie internetowej (<https://radoslawsobik.pl/panoramy/sulejow/index.html>). W latach 2016-2019 gmina nie podjęła działań w celu rozbudowy wirtualnej panoramy Sulejowa.

❖ **Promocja zabytków gminy Sulejów**

Gmina Sulejów corocznie wykonuje szereg działań w celu promocji zabytków oraz dziedzictwa kulturowego gminy. Do najważniejszych działań zrealizowanych w latach 2016-2019 należą:

- prowadzenie strony internetowej (<https://www.sulejow.pl/>),
- montaż tablic informacyjnych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, przedstawiających historię obiektów, zabytkowe fotografie, ciekawostki i legendy...
- organizacje konkursów plastycznych oraz fotograficznych na temat dziedzictwa kulturowego Sulejowa (konkurs fotograficzny "Piękno Sulejowa w obiektywie" organizowany przez Urząd Miejski w Sulejowie w 2016 r., gminny konkurs dla dzieci "Sulejów moich marzeń" 2020, Konkurs fotograficzny "Ozdabiamy Przystanki" 2017 r)

- promocja relikwii po kolejce wąskotorowej - utworzenie "Przystanku Przyglów" (listopad 2017 r.) - sali pamięci poświęconej historii kolejki wąskotorowej Piotrków-Sulejów, w sali OSP Przyglów,
- promocja monografii "Kolej wąskotorowa Piotrków-Sulejów" autorstwa Krzysztofa Marka Hermana, wydanej w 2016 r., objętej patronatem gminy Sulejów, (organizacja spotkania autorskiego oraz "Wieczoru wspomnień" 25 listopada 2016 r., promocja w internecie)
- wydanie i promocja książki "Sulejów historyczny" autorstwa Pani Katarzyny Myszkowskiej w 2018 r. (organizacja spotkań autorskich, sprzedaż książki w Miejskim Ośrodku Kultury w Sulejowie, promocja w internecie)
- organizacja cyklicznych imprez o charakterze kulturowym m.in koncertów i występów lokalnych grup artystycznych oraz Średniowiecznej Biesiady Rodzinnej, na terenie zabytkowego opactwa cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu.

Wśród społeczności lokalnej oraz pasjonatów dziedzictwa kulturowego gminy Sulejów -podejmowane są również indywidualne inicjatywy mające na celu promocję zabytków oraz dziedzictwa kulturowego gminy Sulejów np. takie jak napisanie książki pt. „Sulejów historyczny” przez Katarzynę Myszkowską, prowadzenie bloga oraz fanpage na portalu facebook „Sulejów historyczny” (<https://sulejowhistoryczny.wordpress.com>, <https://www.facebook.com/sulejow/>).

Działanie 2

Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Kształtowanie poczucia tożsamości regionalnej z całą pewnością wpłynie na zacieśnianie więzi społeczności lokalnej i poczucia własnej wartości. Gmina Sulejów na kanwie bogatej historii i tradycji może kultywować swoje walory niematerialne i wartości materialne.

Zadania

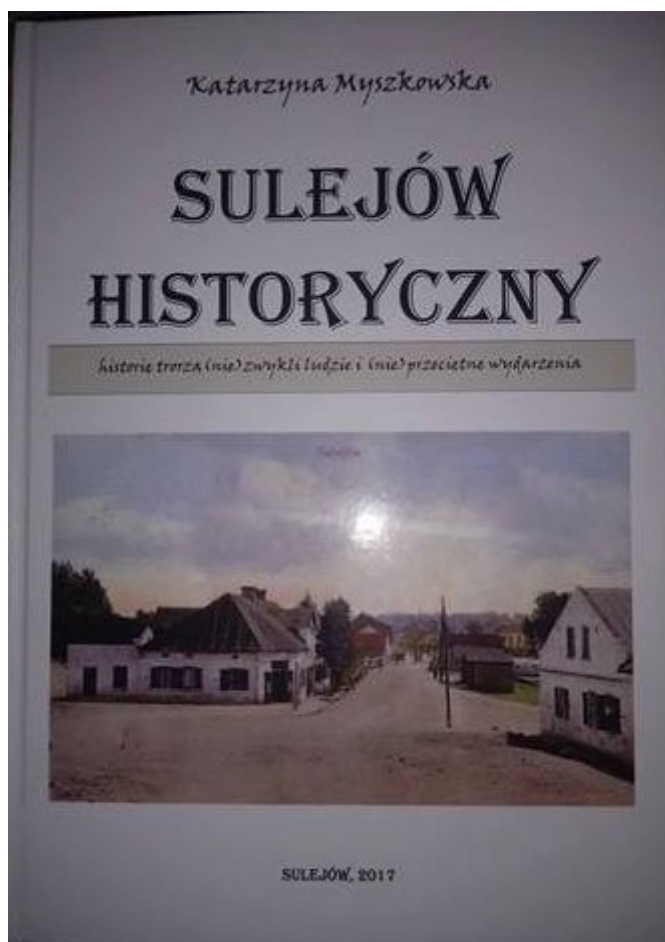
❖ Kształtowanie przestrzeni tożsamości miejsca

Gmina Sulejów w celu kształtowania przestrzeni zgodnie z tożsamością miejsca, przeprowadza rewitalizację zabytkowego centrum Sulejowa oraz zabytkowych układów ruralistycznych. Na Placu Straży wyeksponowano odkryty podczas przeprowadzania prac rewitalizacyjnych bunkier pochodzący z okresu II Wojny Światowej. Bunkier został zabezpieczony i wyeksponowany w przestrzeni publicznej.

❖ **Kontynuacja opracowania zbioru legend, broszur i publikacji związanych z niematerialnym dziedzictwem Gminy Sulejów**

Gmina Sulejów w 2017 r. wydała książkę pt. „Sulejów historyczny” autorstwa Katarzyny Myszkowskiej. Książka w sposób kompleksowy ukazuje dzieje Miasta i Gminy Sulejów, zawiera również legendy na temat powstania Sulejowa. Jest to pierwsza tego typu pozycja na rynku wydawniczym. Książka to ponad osiemset siedemdziesięcioletnia historia Sulejowa ukazana na 600 stronach, wzbogacona o liczne zdjęcia, mapy i ryciny. Gmina Sulejów zajęła się również promocją i sprzedażą książki, która jest do nabycia w Miejskim Ośrodku Kultury w Sulejowie.

Towarzystwo Przyjaciół Sulejowa i ziemi okolicznych we współpracy z Urzędem Miejskim w Sulejowie oraz Powiatem Piotrkowskim wydaje kwartalnik „Sulej” - publikujący artykuły na temat historii, dziedzictwa kulturowego, turystyki i aktualnych wydarzeń gminy Sulejów oraz regionu.

❖ **Kontynuacja cyklicznej organizacji historycznego festynu rodzinnego**

Na terenie Opactwa w Sulejowie Podklasztorzu w latach 2016-2019 odbywały się Biesiady Rodzinne organizowane corocznie w sierpniu od 2010 r. Biesiady rodzinne stały się imprezą kulturową przyciągającą nie tylko mieszkańców gminy ale i całego regionu.

Na biesiadach swoją działalność prezentują Koła Gospodyń Wiejskich, lokalne grupy artystyczne, odbywają się degustacje potraw regionalnych oraz średniowiecznego jadła, warsztaty i pokazy rzemieślnicze np. tkania lnu, wybijania monet, garncarstwa... , pokazy walk rycerskich, plenery rzeźbiarskie, plebejskie gry i zabawy, jarmarki rękodzieła itp...

Inscenizacja walk rycerzy podczas Średniowiecznej Biesiady Rycerskiej

❖ **Promocja imprez o charakterze kulturowym**

Organizacja imprez kulturowo-folklorystycznych, takich jak: Majówka, Noc Świętojańska, Dożynki Gminne, Dni Sulejowa, Pielgrzymki Parafii Rzymsko – Katolickiej, koncerty w kościołach i Klasztorze Cystersów, Średniowieczna Biesiada Rodzinna na Podklasztorzu, powoduje zwiększenie identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Udział twórców i artystów z terenu Gminy Sulejów sprzyja rozwojowi rzemiosła ludowego i wzmocnieniu podregionu etnograficznego. Odbywające się imprezy są silnie promowane na terenie Gminy Sulejów, Powiatu, Piotrkowskiego, Województwa Łódzkiego i kraju. Gmina Sulejów co roku promowała swój region podczas - Jarmarku Wojewódzkiego w Łodzi. Uroki i piękno sulejowskiej ziemi, jej bogactwo zabytków i walory krajobrazowe prezentowali przedstawiciele referatu promocji Urzędu Miejskiego w Sulejowie, a tradycyjne smaki potraw

uczestnicy jarmarku poznawali dzięki Kołom Gospodyń Wiejskich z miejscowości Biała oraz Koło.

Dożynki Gminne

❖ **Kreowanie pamiątek regionalnych**

Gmina Sulejów posiada „rycerską tarczę”, która promuje obszar i przypomina o długiej historii Sulejowa, jednej z najstarszych osad nad Pilicą i nawiązuje do rycerskich powiązań.

Nadal poszukiwane są kolejne inspiracje tworzenia lokalnych pamiątek.

❖ **Wpisywanie specjałów lokalnych na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych i promocja produktów regionalnych**

Podczas imprez kulturalnych m. in. Średniowiecznej Biesiady Rodzinnej w Sulejowie Podklasztorzu uczestnicy mogli podziwiać i smakować przygotowane przez gospodynie wiejskie dania regionalne, które powinny zostać wpisane na listę produktów tradycyjnych.

Dotychczas na Ministerialną listę krajowych produktów tradycyjnych wpisano jedynie Kiełbasę Bilską (data wpisu 14.05.2013 r.). Obecnie kiełbasa Bilska nie jest produkowana ponieważ zakład zajmujący się jej produkcją ogłosił upadłość.

❖ **edukacja regionalna mieszkańców**

Zachowanie i propagowanie dziedzictwa odbywało się przy współudziale społeczności lokalnej. Dlatego podejmowano działania w celu propagowania wiedzy o zabytkach i zasadach ochrony. Umacniano w mieszkańcach Gminy Sulejów poczucie tożsamości poprzez identyfikowanie specyfiki i odrębności lokalnej. Szczególną uwagę zwrócono na

edukację w zakresie dziedzictwa kulturowego poczynawszy od szkół, gdzie dzieci i młodzież zachęcano do poznawania historii swojego najbliższego miejsca zamieszkania.

Dzieci z lokalnych szkół uczestniczyły w lekcjach historii organizowanych w bibliotece miejskiej. „Lekcje historii o Sulejowie” miały na celu promowanie lokalnych wartości patriotycznych poprzez poznanie historii naszej małej ojczyzny. Uczniom przybliżone zostały dzieje Sulejowa na przestrzeni 1000 lat oraz związane z miastem legendy. Dzieci mogły również zapoznać się z materiałami poświęconymi miastu w formie książek, broszur, zdjęć i map. Na zakończenie dzieci brały udział w quizie wiedzy o ziemi sulejowskiej. Uczniowie szkół byli również zapraszani na inne wydarzenia kulturowe np. na otwarcie „Przystanku Przyglów” podczas, którego mieli okazję zapoznać się z historią kolejki wąskotorowej, która niegdyś odegrała bardzo ważną rolę w rozwoju gminy.

Gmina Sulejów corocznie organizuje również obchody rocznicy bombardowania Sulejowa z dnia 4 września 1939 r., pielęgnując pamięć o poległych mieszkańcach Sulejowa, którzy zginęli w wyniku tych tragicznych wydarzeń.

Gmina Sulejów w latach 2016-2019 organizowała również wieczory autorskie oraz promocję książek „Sulejów historyczny” Katarzyny Myszkowskiej oraz „Kolej wąskotorowa Piotrków – Sulejów” Krzysztofa Hermana, podczas których mieszkańcy Sulejowa mieli okazję zwiększyć swoją wiedzę na temat gminy i regionu. W 2016 r. odbyły się też obchody 840 rocznicy fundacji Klasztoru Cystersów w Sulejowie Podklasztorzu.

W aspekcie edukacji regionalnej mieszkańców, należy zwrócić uwagę na szczególną działalność Towarzystwa Przyjaciół Sulejowa, które istnieje od 1938 roku, a do 1999 r., przy udziale Urzędu Miejskiego, wydaje kwartalnik SULEJ - publikacje na temat historii, dziedzictwa kulturowego, turystyki i aktualnych wydarzeń Sulejowa.

Mi!i Moi

W jesienne coraz dłu!sze wieczory, kiedy siedzimy otuleni w ciep!e swetry, łatwiej nam znaleźć czas na stare opowie!ci. Polecamy tekst o źróde!ku z „dobrą wodą”, czy o gimnazjum sulejowskim sprzed stu lat. Dociekliwych zapraszam do szukania podpisów swoich przodków na li!cie wys!anym w 1926 roku z Sulejowa do USA.

A w redakcyjnej poczcie - list gdzie! z Polski, drugi ze Szkocji, ale o wspólnym mianowniku: „aby świat z przeszłości, choćby tylko w kręgu naszych rodzin, uratować od zapomnienia.”

Życie codzienne te! ważne, więc i o nim piszemy w stałych rubrykach.

Teresa Sarlej

Kwartalnik Towarzystwa Przyjaciół Sulejowa i ziem okolicznych

❖ **Realizacja projektu o charakterze kulturowym z powstaniem centrum kulturowego „Romanica” w Sulejowie**

Odstąpiono od realizacji zadania. W Zamian w ramach rewitalizacji historycznego centrum Sulejowa na ul. Rynek planowana jest rozbudowa biblioteki w celu poszerzenia oferty kulturalnej gminy.

Działanie 3

Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe i historię obszaru

Rozwój turystyki w oparciu o zabytki pozwoli na ożywienie obszaru Gminy Sulejów, zwiększy miejsca pracy i wpłynie na rozwój gospodarczy gminy. W obecnych procedurach wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, edukacyjne i społeczne jest wymogiem w staraniu się o dotacje finansowe.

Zadania

❖ **Wykreowanie markowego produktu „Sulejów spotkanie z historią, tradycją i kulturą”**

Gmina Sulejów realizuje zadanie dotyczące budowania tożsamości regionu łódzkiego poprzez promocję markowych produktów turystycznych i kulturowych. Przeprowadzone

działania zmierzają do promocji marki gminy Sulejów oraz całego regionu, w oparciu o dziedzictwo kulturowe, zasoby turystyczne i krajobrazowe.

Do najważniejszych działań jakie wykonała Gmina Sulejów w latach 2016-2019 w celu wykreowania markowego produktu turystycznego "Sulejów spotkanie z historią, tradycją i kulturą" należą:

- organizacja imprez kulturowych o skali ponadlokalnej: „Noc Świętojańska”, „Dni Sulejowa”, „Średniowieczna Biesiada Rodzinna”, „Dożynki”.
- wydawanie publikacji i materiałów promocyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym sulejowa oraz atrakcjami turystycznymi,
- wymiana doświadczeń z miastami partnerskimi, do których należą:- Pisznov- Czechy, Hevef- Węgry, Sławuta- Ukraina. Wspólne Inicjatywy zaprzyjaźnionych miast pozwalają na wzajemne, bliższe poznanie kultury poszczególnych państw oraz zacieśnienie współpracy.

Gmina Sulejów posiada unikatowe dziedzictwo kulturowe wyróżniające się w skali regionu i kraju. Najcenniejszym zabytkiem gminy jest zakon opactwa cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu, na którym to gmina opiera swoją markę i promocję.

"Sulejów spotkanie z historią, tradycją i kulturą" to produkt turystyczny dający szansę rozwoju, ożywienia i odnowy obiektów zabytkowych i ich wykorzystania na cele turystyczne. Jednak należy zauważyć, że jego nazwa sformułowana jest zbyt ogólnie, nie podkreśla ona indywidualnych, unikatowych walorów dziedzictwa Sulejowa. W kolejnych latach planowane jest doprecyzowanie markowego produktu, tak aby skupił się na tradycji i kulturze cysterskiej oraz zespole opactwa cystersów, który jest perłą architektury w gminie Sulejów.

❖ **ochrona stacji kolei wąskotorowej i ich wykorzystanie na cele turystyczne poprzez utworzenie szlaku kulturowego sulejowskiej wąskotorówki**

W sali OSP w Przygłowie został utworzony "Przystank Przygłów" - sala pamięci poświęcona historii kolejki wąskotorowej Piotrków-Sulejów, w której znajdują się stała wystawa z materiałami archiwalnymi dotyczącymi sulejowskiej kolejki, w sali można obejrzeć głównie zdjęcia, ale też eksponaty i makietę.

Otwarcie „PRYZSTANKU PRZYGLÓW” miało miejsce 10.11.2017 r. Organizatorami wystawy są Gmina Sulejów, sołectwo oraz Ochotnicza Straż Pożarna z Przygłowa. Otwarcia dokonała zastępca burmistrza Sulejowa Dorota Jankowska, a w spotkaniu uczestniczyli również: gość specjalny z Katowic – autor książki „Kolej wąskotorowa Piotrków – Sulejów” Krzysztof Herman, radni Rady Miejskiej w Sulejowie, sołtys Przygłowa, Prezes OSP w

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów na lata 2016-2019

Przyglowie, Dyrektor SP we Włodzimierzowie wraz z nauczycielami i uczniami z tej placówki oraz mieszkańcy Przyglowa i Włodzimierzowa.

Gmina Sulejów wraz z OSP i sołectwem z Przyglowa złożyła wniosek o przyznanie dotacji celowej do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, na realizację projektu: „Przystanek Przyglów i stworzenie zbioru pamiątek po kolejce wąskotorowej” wniosek został pozytywnie rozpatrzony przez urząd.

Wystawa w Przystanku Przyglów

❖ **współpraca z organizacjami dająca szansę odnowy zabytków na Szlaku Cysterskim i Romańskim**

Na Szlaku Cysterskim i Romańskim w gminie Sulejów zlokalizowany jest zespół opactwa Cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu. Gmina Sulejów współpracowała z organizacjami działającymi w zakresie promocji szlaku cysterskiego m.in. Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Gmin Cysterskich.

Gmina Sulejów uczestniczyła w Forach Szlaku Cysterskiego oraz zgromadzeniach Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Gmin Cysterskich, a Burmistrz Sulejowa został wybrany na członka zarządu stowarzyszenia na kadencję 2018-2023. A w 2016 r. gmina Sulejów była gospodarzem posiedzenia Zarządu oraz Zgromadzenie Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Gmin Cysterskich.

Fora cysterskie odbywają się od 2005 r. co roku w jednej z gmin cysterskich, są doskonałą okazją do wspólnego podejmowania inicjatyw oraz wymiany doświadczeń między gminami w takich tematach jak zdobywanie funduszy unijnych na odnowę zabytków oraz promocja dziedzictwa cysterskiego itp... Na forum w 2017 r. dyskutowano na tematy takie jak: dobre praktyki związane z ochroną dziedzictwa duchowego i kulturowego Cystersów, problem pogodzenia niematerialnych wartości obiektów z oczekiwaniami turystyki masowej.

Do najważniejszych form aktywności Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Gmin Cysterskich należą:

- przygotowywanie pism do Urzędów Marszałkowskich województw, na obszarze których leżą gminy cysterskie, w których apelowano o wspieranie działań w zakresie ochrony dziedzictwa cysterskiego, podejmowanych przez ośrodki cysterskie i pocysterskie oraz lokalne samorządy,
- spotkania się z Generalnym Konserwatorem Zabytków w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, gdzie omawiano potrzebę finansowego wsparcia ochrony cysterskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce, zwłaszcza materialnego, i kierowania odpowiedniej wielkości środków na zachowanie i renowację obiektów cysterskich i pocysterskich,
- realizowanie wspólnej akcji promocyjnej poprzez coroczny udział w międzynarodowych, krajowych i regionalnych imprezach wystawienniczych, przedstawiając ofertę gmin cysterskich, opracowywanie materiałów promocyjnych takich jak "Przewodnik po gminach cysterskich" czy "mapa samochodowa po szlaku cysterskim",
- udział przedstawicieli Stowarzyszenia w inicjatywach podejmowanych na Szlaku Cysterskim w innych państwach europejskich, współpraca w Kartą Europejską Opactw i Miejsc Cysterskich,
- inicjowanie i uczestniczenie w spotkaniach z powiatowymi i wojewódzkimi władzami samorządowymi, których głównym celem jest pozyskiwanie środków zewnętrznych na zadania statutowe Stowarzyszenia: promocję, działalność edukacyjną, wydawniczą, ale również na zadania inwestycyjne - odbudowę lub renowację obiektów pocysterskich oraz infrastruktury okołocysterskiej.

Gmina Sulejów współpracuje również z takimi organizacjami jak „Sulejów dla Pokoleń” oraz “Dolina Pilicy”.

❖ **Kontynuacja cyklicznej scenerii osady średniowiecznej przy Opactwie Cystersów w Sulejowie – Podklasztorzu.**

Na terenie Opactwa w Sulejowie Podklasztorzu podczas corocznych Średniowiecznych Biesiad Rodzinnych drużyny rycerskie swoimi występami tworzą scenerię średniowiecznej osady, przenosząc zgromadzonych w czasy szlachty, kozaków i dumnej epoki polskiego rycerstwa. Imprezom towarzyszą prezentacje broni i uzbrojenia rycerskiego, pojedynki łuczników i kuszników oraz strzelanie do tarczy jak również pokazy rzemiosła oraz poczęstunki dań regionalnych pochodzących często już z czasów średniowiecznych.

4. UWZGLĘDNIENIE WSKAZAŃ DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Sulejów na lata 2016-2019 wskazywał następujące rekomendacje do opracowywanych dokumentów strategicznych wyższego rzędu:

- rewitalizacja rynków zlokalizowanych na prawym i lewym brzegu Pilicy, - **postulat uwzględniony w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019** (w dokumencie wskazano potrzebę rewitalizacji historycznego centrum Sulejowa, wskazując priorytetowe obszary rewitalizacji)
- uwzględnienie pomnika historii obejmującego zespół opactwa cystersów w Sulejowie Podklasztorzu utworzonego Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej poz. 1242 z dnia 22 października 2012 r., - **postulat uwzględniony w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019**
- propozycja utworzenia parku kulturowego - **postulat uwzględniony w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019**
- uwzględnienie parków, cmentarzy i ogrodów zabytkowych przeznaczonych do rewaloryzacji, - **postulat uwzględniony w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019** (w dokumencie wskazano jako działanie wspomagające proces rewitalizacji poprawę stanu obiektów i obszarów zabytkowych w tym parków i cmentarzy)
- uwzględnienia piotrkowskiego podregionu etnograficznego - **postulat uwzględniony w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019**

- uwzględnienie produktu lokalnego wpisanego na listę produktów regionalnych - **postulat uwzględniony** (Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019 w sposób ogólny omawia produkty regionalne zamieszczone na liście Ministerstwa Rolnictwa i rozwoju wsi, wskazując ich rangę i znaczenie w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego województwa)
- uwzględnienie imprez kulturowych o charakterze ponadlokalnym m.in. historycznego festynu rodzinnego, **postulat uwzględniony** (organizacja imprez o charakterze kulturowym jest jednym z zadań Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019)
- obszarów turystyki pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne, z uwzględnieniem zabytkowych kościołów i kapliczek - **postulat nie uwzględniony w dokumentach wyższego rzędu,**
- wykreowania markowego produktu: Sulejów, spotkanie z historią, tradycją i kulturą - **postulat nie uwzględniony w dokumentach wyższego rzędu,**
- ochronę stacji kolei wąskotorowej i ich wykorzystanie na cele turystyczne poprzez utworzenia szlaku kulturowego sulejowskiej wąskotorówki. - **postulat nie uwzględniony w dokumentach wyższego rzędu.**

Wszystkie najważniejsze postulaty Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Sulejów na lata 2016-2019 zostały uwzględnione w dokumentach wyższego rzędu. Ze względu na skalę szczegółowości opracowania w Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2016 Województwa Łódzkiego, pominięto uwzględnienie niektórych wnioskowanych zadań.